

KÖZOKTATÁS

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG LAPJA

XX. ÉVFOLYAM, 2015/3–4. SZÁM

Bővülő képzések, fejlesztési tervek

Interjú dr. Orosz Ildikóval, a KMPSZ és a beregszászi Rákóczi-főiskola elnökével

(7–8. oldal)

Kisgejőci iskola: nyelvében élő közösség, a magyarságért dolgozó pedagógusok

(9–11. oldal)

Bevezetés a mesék világának megértésébe

(12–15. oldal)

Magyar és ukrán tannyelvű iskolában tanuló magyar nemzetiségű iskolások magyar szövegalkotásának vizsgálata

(16–19. oldal)

Málénkij robot: a kárpátaljai magyarság legnagyobb XX. századi tragédiája

(21–23. oldal)

„Az erőtlen csügged, az erős megállja”

Interjú Oroszi Zsuzsanna nagypaládi magyartanárral

(24–25. oldal)

Beregszász városának magyar tannyelvű iskoláiról (1944–46)

(26–28. oldal)

A 100 éve elhunyt Lehoczky Tivadar emlékére *Világháborúnk* című kézírata kapcsán

(29–31. oldal)

Hiteles, aktív pedagógusokra van szükség

Idén Ugocsában, Nagypaládon, a helyi református templomban tartotta központi tanévnyitó ünnepségét a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség. (3–4. oldal)

Káosz és diszkrimináció az ukrainai nemzetiségi iskolákban

2015. július végén Arszenyij Jacenyuk, Ukrajna miniszterelnöke bejelentette: utasítást adott az idegen nyelv oktatására fordított óraszámok növelésére a közoktatásban.

A kormányfő nem bocsátkozott részletekbe, így az idegen nyelvet oktató pedagógusok nem tudhatták, hány órával nő az idegen nyelvekre fordítandó órák száma, hányadik osztálytól emelkedik majd az óraszám, vagy hogy növekednek-e a nyelvtudásszintre vonatkozó követelmények. Jacenyuk bejelentését nem sokkal előzte meg Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma Kollégiumának 2015. július 3-án 6/6-20. számmal kiadott határozata, amely – az ukrán nyelv és irodalom, valamint vagy a matematika, vagy Ukrajna története mellett – kötelezővé tette az idegen nyelvből történő külső független tesztelést minden érettségiző számára 2016-ban.

Az iskolaigazgatókat és a pedagógusokat váratlanul ért két politikai döntés alapján úgy tűnt, az ukrán kormány hirtelen határozott úgy, hogy elkötelezi magát az idegen nyelvek oktatásának javítása mellett. Valójában azonban az idegennyelv-oktatás erőteljesebb támogatásának igénye már a legutóbbi parlamenti választásokat követően született új parlamenti többség 2014. november 27-én aláírt koalíciós egyezményében is szerepelt. A koalíciós egyezmény (<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15>) oktatásról szóló részének 2.1.4. pontjában (63. old.) szerepel az angol nyelv oktatási színvonalának emelése mint kiemelt cél. A dokumentum 66. oldalán a 3.11. pontban pedig az áll, hogy az állam „fokozottan ösztönzi és ellenőrzi az idegen nyelvek tanulását, különösen az EU-tagállamokéit.” A dokumentumban megnevezett határidő: „a 2015-ös év folyamán”.

A kormányt tehát kötötte a parlamenti többséget alkotó koalíció politikai megállapodása, kénytelen volt meghozni az idegen nyelvek oktatására vonatkozó döntéseit. A kérdés az: miért csak közvetlenül a tanév kezdete előtt hozta meg végül a döntést a politikai vezetés.

A kormányfő bejelentése nyilvánvalóan az oktatási minisztériumot is meglepetésként érte. Az oktatási tárca ugyanis már 2015. május 22-i 1/9-253. számú levelében meghatározta az óraszámokat a 2015/2016-os tanévre, és ebben a nyelvi-irodalmi blokk óraszámjai nem módosultak az elmúlt tanévhez képest. Ám Ukrajnában az oktatási rendszer irányítói teljesen kiszámíthatatlan módon alakítják a rendszert. A minisztérium 2015. augusztus 7-én 855. számmal kiadott rendelete ugyanis már részben felülírta az előzőekben említett levelben foglaltakat, és egyes osztályokban megváltoztatta az idegen nyelvek oktatására szánt óraszámokat.

Ez utóbbi rendelet értelmében a 2015/2016-os tanévben az idegen nyelvek tanítására fordítható óraszámok a következőképpen módosultak (1. táblázat):

Osztály	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Heti kötelező óraszám	3	3	3	3	2	3,5	3,5

1. táblázat. Az idegen nyelv oktatásának kötelező óraszámjai a 2015/2016-os tanévben

A rendeletnek azonban van egy érdekessége: a dokumentum kiemeli, hogy az idegen nyelv tantárgy óraszámjai

kizárólag az ukrán tannyelvű iskolákban emelkednek! Ez pedig azt jelenti, hogy tovább növekszik a nyelvi-irodalmi blokkban az ukrán és magyar tannyelvű iskolák óraszámjai között már eddig is meglévő különbség. Az eltérések mértékét a 2. és a 3. táblázat szemlélteti. Ezekből jól látható, hogy a kormány döntésének következtében kiadott miniszteri rendelettel tovább nő az ukrán és nem ukrán tannyelvű iskolák közötti különbség a nyelvoktatás területén, hiszen már eddig is jelentős eltérés volt az államnyelv és az anyanyelv oktatá-

nisztériuma Kollégiumának 2015. július 3-án kelt 6/6-20. számú határozata kötelezővé tette az idegen nyelvből történő külső független tesztelést minden érettségiző számára 2016-ban. Ezzel a magyar tannyelvű iskolák növendékei már nem csupán az államnyelv és az anyanyelv oktatása terén kerültek hátrányba, hanem az idegen nyelvet is jóval kevesebb órással tanulhatják, mint ukrán nyelvű intézményben tanuló kortársaik.

Amint a *Közoktatás* olvasói tudják, a 2008-ban kötelezően bevezetett ukrán nyelv és irodalom független teszte-

Tantárgyak	Ukrán tannyelvű iskolák											Összesen
	Heti óraszám osztályonként											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Ukrán nyelv (anyanyelv+államnyelv)	7	7	7	7	3,5	4	3	2	2	2	2	46,5
Ukrán (nemzeti) irodalom					2	2	2	2	2	2	2	14
Idegen nyelv	1	2	2	2	3	3	3	3	2	3,5	3,5	28
Világirodalom					2	2	2	2	2	2	2	14
Összesen	8	9	9	9	10,5	11	10	9	8	9,5	9,5	102,5
Magyar tannyelvű iskolák	Ukrán nyelv (államnyelv)	3	3	4	4	3,5	4	3	2	2	2	32,5
	Ukrán irodalom (a többségi nemzet irodalma)					2	2	2	2	2	2	14
	Idegen nyelv	1	2	2	2	3	2	2	2	2	3	24
	Anyanyelv (magyar)	6	6	5	5	3	4	3	2	2	1	38
	Integrált irodalom (nemzeti+világirodalom)					2	2	2	2	2	2	14
	Összesen	10	11	11	11	13,5	14	12	10	10	10	122,5

2. táblázat. A nyelvi-irodalmi blokk óraszámjai az ukrán és magyar tannyelvű iskolákban a 2015/2016-os tanévben

sának óraszámjai között a két iskolatípus között. Most már az idegen nyelvet is magasabb órással tanulhatják azok, akik ukrán tannyelvű intézménybe járnak (3. táblázat).

Az idegen nyelv területén az ukrán és magyar tannyelvű

lésen ugyanazokat a követelményeket kell teljesítenie mindenkinek, függetlenül attól, milyen tannyelvű iskolában és mekkora órással tanulja az ukrán nyelvet és irodalmat. Ezt a negatív diszkriminációt tovább fokozta az idegen nyelvek körüli változás. Az ukrainai közoktatás területén tapasztaltak alapján sajnos biztosak lehetünk abban is, hogy bár az ukrán tannyelvű iskolákban magasabb órással tanulják az idegen nyelvet 2015. szeptember 1-től, a bevezetésre kerülő ide-

	Ukrán tannyelv (többségi=T)	Kisebbségi tannyelv (K)	Különbőség (T-K)
Anyanyelv	46,5	38	8,5
Államnyelv	46,5	32,5	14
Idegen nyelv	28	24	4

3. táblázat. Az ukrán és magyar tannyelvű iskolák óraszámai közötti különbség a 2015/2016-os tanévben (nyelvi-irodalmi blokk)

gen nyelv független tesztelésen nem lesz különbség a vizsgakövetelmények között. A kisebbségiek hátrányos megkülönböztetése – ahogyan az azonos követelményekkel szervezett ukrán nyelv és irodalom tesztelés során – itt is szembeötlő lesz.

Már javában folyt a 2015/2016-os tanév, amikor az oktatási minisztériumhoz és a kormányhoz valószínűleg eljutott az érintettek: az idegen nyelvek oktatói és a szülők tiltakozása a megfontolás és megfelelő előkészítés nélkül bevezetett változtatások miatt. A kormány pedig meghátrálásra kényszerült. Október elején előbb arról számolt be a sajtó, hogy az idegen nyelv tesztelés kötelező lesz ugyan, de annak eredménye nem befolyásolja a felvételizést. A sajtóhírek szerint amennyiben a felvételiző nem idegen nyelvi szakirányt vagy olyan szakot választ, ahová kötelező az idegen nyelv független teszt, annak eredménye nem számít be a felvételi eredményeibe.

Aztán 2015. október 8-án megjelent Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériumának 1050. számú rendelete, amely teljesen eltörölte idegen nyelvből a kötelező külső független tesztelését. Így idegen nyelvből csak azok számára kötelező a független tesztelés, akik olyan szakon szeretnék folytatni a tanulmányaikat a felsőoktatásban, ahol előírás az angol, német, francia vagy spanyol külső független tesztelés eredményeinek benyújtása. A többiek sem ússzák meg azonban azt, hogy számot adjanak idegen nyelvből szerzett ismereteikről, a kötelező vizsgát ugyanis nem törölte el a minisztérium. A továbbtanulni

nem vágyó, vagy olyan szakot megcélzó végzősök, ahová nem kötelező az idegen nyelvi tesztelés, saját középiskolájukban tehetnek idegen nyelvből kötelező érettségi vizsgát.

Az idegennyelv-tanárok, a szülők és az érettségizők tehát egyrészt kissé megnyugodhatnak: nem mindenki számára lesz kötelező a külső független tesztelés idegen nyelvből. Másrészt azonban mégiscsak kötelezően vizsgázni kell idegen nyelvből. S mindez csak október közepére – a külső független tesztvizsgák kezdete előtt alig fél évvel – vált ismertté. Nem hiszem, hogy tudna olyan érveket találni a kijeji kormány és az oktatási minisztérium, amelyek arról győznék meg a rövid idő alatt bekövetkező változások miatt a fejüket tanácstalanul kapkodó pedagógusokat, szülőket, érettségizőket, hogy mindez az ő érdekükben, valamint a magas színvonalú oktatás és a hón áhított európai integráció eléréseért történt.

A sokak idegeit borzoló kötelező idegen nyelv független tesztelés tehát elmarad. Am ami az idegen nyelvek óraszámának emelését illeti, ezen a téren a nem ukrán tannyelvű iskolákban tanuló gyerekek hátrányos megkülönböztetése továbbra is fennmaradt. Nekik változatlanul kevesebb óraszámot tanítják az államnyelvet és most már az idegen nyelvet is, mégis ugyanolyan tudást várnak el tőlük, mint ukrán tannyelvű iskolába járó kortársaiktól.

Nem elég tehát, hogy káosz uralja az ukrainai oktatást, mindez fokozottan sújtja a kisebbségeket. Kötve hiszem, hogy tényleg ez volna az Európába vezető út.

Dr. Csernicskó István
nyelvtan, II. RFKMF

Tankönyvek a magyar államtól

A kárpátaljai magyar tannyelvű oktatás helyzetéről tájékozódott és magyar nyelvtankönyveket adott át magyar nyelvet oktató ukrán iskoláknak november 10-én Beregszászban Czunyiné Bertalan Judit, az Emberi Erőforrások Minisztériumának (EMMI) köznevelésért felelős államtitkára.

Kétnapos kárpátaljai látogatásának első állomásán, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán Czunyiné Bertalan Judit találkozott a Kárpátaljai Magyar Pedagógus-szövetség (KMPSZ) és a felsőoktatási intézmény vezetésével. A szakemberek tájékoztatták az államtitkárt a kárpátaljai magyar oktatás problémáiról, többek között a térség magyar iskoláit sújtó tankönyv-, diák- és tanárihiányról. A szakmai szervezet vezetői köszönetet mondtak a kárpátaljai magyar oktatásnak és pedagógusoknak nyújtott széleskörű magyar kormánytámogatásért.

A megbeszélés után Czunyiné Bertalan Judit ünnepélyes keretek közt az EMMI támogatásával készült ezer magyar nyelvtankönyvet adott át 25 olyan kárpátaljai ukrán iskolának, amelyekben az ideai tanévtől kezdve – szabadon választott hivatalos tantárgyként – mintegy 800 diáknak oktatják a magyart mint idegen nyelvet. Az ukrán oktatási minisztérium által jóváhagyott könyvek egy részét a Kárpátalján működő 43 vasárnapi iskola kapta.

Czunyiné Bertalan Judit kárpátaljai látogatása november 11-én Ungváron folytatódott, ahol hivatalában fogadta őt Hennagyij Moszkal, a megye kormányzója. A megbeszélésen, amelyen jelen volt Hanna Szopkova, a megyei oktatási főosztály helyettes vezetője, a köznevelésért felelős államtitkár szó-

ba hozta: a kárpátaljai magyar iskolák végzőseit hátrányosan érinti, hogy magyar nyelvből nem tehetnek emelt szintű érettségi a független vizsgaközpontokban. Vendéglátóit arra kérte, járjanak közben az ukrán oktatási minisztériumnál a probléma megoldása érdekében még a mostani tanév lezárulásáig.

Hennagyij Moszkal kifejtette: Kárpátalján jelentős igény mutatkozik a magyar nyelv tanulása iránt. Hozzátette: a megye vezetése támogatja a magyarnyelv-oktatást az ukrán iskolákban.

Czunyiné dr. Bertalan Judit a Rákóczi-főiskolán

Czunyiné Bertalan Judit külön megbeszélést folytatott Volodimir Csubirkóval, a Kárpátaljai Megyei Tanács elnökével, aki köszönetét fejezte ki Magyarországnak azért a sokrétű segítségért, amelyet Kárpátaljának és Ukrajnának nyújtott és nyújt a háborús helyzetben. Az államtitkár felvetésére reagálva a kárpátaljai politikus megígérte, hogy közbenjár az ukrán oktatási minisztériumnál a két ország diákjait érintő vizsgaekvivalencia rendezetlen ügyének megoldása érdekében.

A köznevelésért felelős államtitkár Ungváron felkereste a 2. számú ukrán tannyelvű iskolát, amelyben Kárpátalján elsőként kezdték el a magyar hivatalos tantárgyként való oktatását, és ünnepélyes keretek közt tankönyveket adott át a magyar nyelvet tanuló több mint 40 ötödik osztályos tanulónak.

Czunyiné Bertalan Judit a Munkácshoz közeli Beregrákos község magyar tannyelvű iskolájába is ellátogatott, és az oktatás feltételeiről tájékozódott. (MTI/E. M.)

TARTALOM

Krónika	2
Hiteles, aktív pedagógusokra van szükség (A KMP SZ központi tanévnyitó ünnepsége Nagypaládon) ...	3
Csernicskó István Káosz és diszkrimináció az ukrainai kisebbségi iskolákban (Az idegen nyelv oktatására fordítható óraszámok alakulásáról iskoláinkban)	5
Tankönyvek a magyar államtól (Kárpátalján járt Czunyiné Bertalan Judit, az Emberi Erőforrások Minisztériumának köznevelésért felelős államtitkára) ..	6
Bővülő képzések, fejlesztési tervek (Interjú dr. Orosz Ildikóval, a KMP SZ és a beregszászi Rákóczi-főiskola elnökével)	7
Kisgejőci iskola: nyelvében élő közösség, a magyarságért dolgozó pedagógusok (Iskolai vizit rovatunkban a Kisgejőci Egry Ferenc Oktatási Nevelési Komplexumot mutatjuk be)	9
H. Tóth István Bevezetés a mesék világának megértésébe	12
Fábián Beáta Magyar és ukrán tannyelvű iskolában tanuló magyar nemzetiségű iskolások magyar szövegalkotásának vizsgálata	16
Magabiztosságot erősítő, helyesen írást fejlesztő (Zámbóné Kis-IIIés Magdolna Dr. H. Tóth István Helyesírási gyakorlatok 6. című feladatgyűjteményéről)	20
A magyar helyesírás szabályai – itt a 12. kiadás (Maguk a szerkesztők mutatták be A magyar helyesírás szabályainak legújabb, 12. kiadását a Rákóczi-főiskolán) ..	20
Molnár D. Erzsébet Málenkij robot: a kárpátaljai magyarság legnagyobb XX. századi tragédiája	21
Jeles napok	23
„Az erőtlenség csügged, az erős megállja” (Oroszi Zsuzsannával, a Nagypaládi Móricz Zsigmond Középsiskola magyartanárával Espán Margaréta beszélgetett) ..	24
Szamborovszkyné Nagy Ibolya Beregszász városának magyar tannyelvű iskoláiról (1944–46)	26
Csatáry György A 100 éve elhunyt Lehoczky Tivadar emlékére Világháborúnk című kézírata kapcsán	29
Hiába Krisztina Adalékok Sárosroszi község történetéhez	32
A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség 2015–2016. évi eseménynaptára	35

MTI Fotó: Nemes János

Kárpátalja magyarsága november 18–21-én emlékezett meg a málenkij robotról, arról, hogy a vidék magyar és német férfiakát 1944 novemberében sztálini légerekbe hurcolták. A beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán A kommunizmus áldozatai, rehabilitációs alternatívák Közép-Kelet-Európában címmel szervezett nemzetközi konferenciát ebből az alkalmából a Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont.

KÖZOKTATÁS

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség lapja

Főszerkesztő: Kacsur Gusztáv

A szerkesztőbizottság: Orosz Ildikó (elnök),
Benedek Imre, Kész Barnabás, Nagy Sándor,
Nagy-Dajka Enikő, Szántó Edit

Tördelőszerkesztő: Fábián Zoltán

Olvasszerkesztő: Riskó Márta

Fotók: MTI, KMP SZ, Kárpátalja hetilap

Kiadja a KMP SZ megbízásából
a Kálmán Nyomda (90202 Beregszász, Kossuth tér 4.)

Felelős kiadó: Orosz Ildikó

Lapengedély száma: 3T N 5, **Példányszám:** 1500

Levelezési cím: 90202 Beregszász,

O. Kobiljanszka u. 17. Tel.: (8-2-41)-2-37-47

web: www.kmpsz.uz.ua **e-mail:** info@kmpsz.uz.ua

Megjelenik

a BETHLEN GÁBOR ALAP TÁMOGATÁSÁVAL

A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban megjelenő szerzői véleményekkel. A publikációkban közölt tényekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, visszaküldésüket nem vállaljuk.